

Korthornsracen i Sverig som et Middel til Forbedring af Landracerne.

Af Dyr læge N. K. Pedersen.

Fedelvægets Bygningstræk betinges for en Del af Handelsvejene. En forholdsvis større Slagtevægt og en tidligere Modenhed bliver nødvendig. En Sammenligning mellem de naturlige Forhold i Sverig og Danmark. Sverigs Kvægracer. Indførelsen af Korthornsdyr tidligere og nu. Besætningen af Korthornsdyr paa Alnarp og andre Gaarde. De svenske Landracer. Andre rene Racer. De blandede Racer og Krydsningerne. Opdrætningsmaaden. Kalveopdrættet. Ungkvægets Udvikling. Det udviklede Kvægs Hold. Slutningsbemærkninger: Hvorledes Korthornskrydsningerne hidtil ere lykkedes i Sverig. Er en Indførelse af Korthorn i Danmark tilraadelig?

For Danmark spiller Kvægavlen, dels som Led af Landbruget og dels selvstændig, en saa betydelig Rolle, at den med Rette tildrager sig større og større Opmærksomhed. Kvæget udgjør en stor Part af Landets Formue, og det er igjennem Kvæget, at Landet faaer en stor Del af sine Indtægter, hvorfor det ogsaa maa være af Bigtighed for Landet ikke alene at vedligeholde denne Indtægtskilde, men ogsaa om muligt at forøge den og gjøre den mere indbringende. Herti' er det først og fremmest nødvendigt baade at studere dens Natur og dens Væsen, det er, at gjøre sig bekendt med de Betingelser, der ligge til Grund for Kvægavlen, og at studere tilsvarende Forhold andetsteds; thi først derved kan man sikke sig et varigt Udbytte af den,

og derigjennem er det ogsaa, man ad den billigste Vej kan haabe at komme til Kundskab om, hvad og hvormegret der kan tilføres den af Fremmed for at forøge dens Udbytte.

Det Udbytte, Kvæget yder, tilflyder Landet dels ved Udførsel af dyriske Produkter og dels ved Udførsel af Kvæg, levende eller slagtet, og deraf er Udførselen af Kvæg vistnok den, der repræsenterer den største Sum, og som det synes er den i stadig Stigning. Hvor betydelig den er sees deraf, at der i de 9 Aar fra 1852 til 1860, begge Aar medregnede, er udført i Gjennemsnit aarlig omtrent 50,000 Stkr. Kvæg foruden Kalve; denne Kvægudførsel maa have givet en Indtægt af flere Millioner. Største Parten af dette Kvæg hidrører fra Jylland, hvilket bliver indlysende, naar man f. Ex. sammenligner Udførselen fra hele Monarkiet 1860 med Udførselen over Grænsen i 1868. I 1860 er der i det Hele udført lidt over 50,000 Stkr. Kvæg, medens Udførselen over Grænsen Syd paa i 1868 var næsten 40,000 Stkr. Kvæg, og dette sidste Aars Udførsel hidrører vistnok næsten udelukkende fra Jylland.

Hovedmassen af dette Kvæg ender, kort Tid efter at det er udført, i en ung Alder paa Slagtebanken dels i Tyskland og dels i England og er altsaa at kalde Slagtekvæg; men det er først efter at være gaaet igjennem flere Hænder og efter et længere eller kortere Ophold i Slesvig og Holsten, enten paa Fedestalden eller i Marsken, at det naaer sit endelige Maal. Det opdrættes egentlig kun i Jylland, og naar det er udviklet, føres det bort i mager Tilstand. Naar Studen er omtrent udviklet, det vil sige 4 til 5 Aar gammel, drives den til de slesvigste og holstenste Markeder, hvor den, undertiden gennem flere Hænder, sælges til Bønder, der dels sætte den paa Stald Vinteren over (om Efteraaret) og dels sætte den umiddelbart paa Græs (om Foraaret). Hovedfedningen er Græsfedning; en lille Part tages paa Stald og fedes yderligere en kortere eller længere Tid den næste Vinter, og det er en endnu mindre Part, der fedes umiddelbart paa Stald.

Det kan derfor heller ikke være nogen Tvivl underkastet, at en stor Del af Fortjenesten gaaer tabt for Inland; thi ikke alene gaaer den Fordel tabt, som selve Fedningen yder, men tillige maa Inland betale den Fordel, som Mellemhandlerne tage til deres Part, og i mange Tilfælde er den meget stor. Hertil kommer endnu, at den særegne Udførselsmaade har medført særegne Bygningstræk hos det jydste Slagte- eller Fedekvæg, der kun ere nødvendige for at udholde den lange Drivning, igjennem Inland, Slesvig og Holsten til Tønning eller Hamborg, men som derimod virke forringende paa Udbytet ved Slagtningen.

Skal Kvægavlen give Landet, særlig de Egne der levere Fedekvæg, det fulde Udbytte, maa selve Fedningen foretages paa Stedet. Dette var maaste vanskeligt eller endog umuligt at gennemføre tidligere paa Grund af, at Kvæget kun kunde naae sit Bestemmelsessted ved at gjøre den lange Vandring paa sine egne Ben; men siden Samfærjelen er bleven lettet i den Grad, som nu er Tilfældet, ved Jernbanenettet, der dels er færdigt og dels snart bliver det, vil det blive en let Sag at fuldføre Fedningen i selve Inland, og Fordelen vil sikkert ogsaa vise sig at være saa stor, at Fedningen snart vil blive det almindelige. De Bygningstræk, der kun have været betingede af Drivningen, og som man kun har holdt paa for dens Skyld, men som virke forringende paa Kvægets Slagtevardi, maa man derfor ogsaa søge at faae udslettede saa hurtig som mulig og erstattede af andre, der stille sig mere gunstige for Fedningen. Nødvendigheden heraf forsøges end yderligere ved den direkte Udførsel til England, der ventelig vil vinde mere og mere Udbredelse.

Det jydste Fedekvæg i sin nuværende Skikkelse er saaledes ikke noget fuldendt Fedekvæg og ikke istand til at konkurrere med de bedste Federacer som f. Ex. Korthornet; før det bliver istand hertil, maa det undergaa en Ændring, der maa bestaa deri, at de forholdsvis grove Extremiteter blive finere, og den egentlige Krop (Stammen) bliver bredere, dybere og mere sluttet; hvorved vindes, at Affaldet ved Slagtningen bliver ringere, saa at

Slagtevægten hæves i Forhold til Dyrrets levende Vægt. Dette er nemlig et Punkt, hvori det jydste Fedekvæg staaer langt tilbage for det engelske, thi naar det jydste Fedekvæg giver 50 pCt. Slagtevægt, giver det engelske indtil 70 pCt., altsaa henimod 20 pCt. mere.

Et andet næsten ligesaa væsentligt Punkt, hvori det jydste Kvæg staaer tilbage, er Udviklingen. Jo tidligere Dyret kan naae sin fulde Udvikling, blive færdigt til Slagtebænken, desto gunstigere er det for Fedningen; thi desto flere Dyr kan der gjøres færdige, og desto billigere bliver hvert enkelt Dyr. Det er med dette for Øje, at de engelske Opdrætttere have udviklet det engelske Kvæg til den Fuldkommenhed i Retning af Fedekvæg, som det nu er i Besiddelse af, saa at det er udviklet og modent til Slagtning mindst et Aar tidligere end det jydste Kvæg; thi medens det sidste først kan blive modent, naar det har fyldt det 5te Aar, er det første allerede modent til Slagtning i det 4de, hvorved et helt Aars Hold spares. Ved Siden af Uendringen af Bygningen, maa det jydste Kvægs Udvikling fremskyndes et Aar for at kunne konkurrere med det bedste Fedekvæg paa verdensmarkedet og give det størst mulige Udbytte, og det maa saaledes være disse to Ting, vi særlig maa søge at bibringe det.

En af de mest udprægede og fuldkomne Federacer er Korthornsracen, og det er derfor den, der fortrinsvis maa være Mønstret for det jydste Fedekvæg; det er tilnærmelsesvis dens Form og dens tidligere Udvikling, der maa bibringes det. Dette kan ske ved en tilsvarende Udvikling af den jydste Race, som den, der er foregaaet med det engelske Kvæg fra Brødrene Collings Tid, og som har frembragt de Egenstaber, Korthornet nu er i Besiddelse af, uden fremmed Indblanding; men der er ogsaa Mulighed for, at det kan ske ved en Krydsning med Korthornskvæg, og denne sidste Maade synes i flere Henseender at være en Gjenvej, og som saadan at føre hurtigere og lettere til Maalet, hvorved ikke lidet vilde være vundet. Det var for om mulig at faae Erfaringer herom, at jeg i foregaaende Vinter søgte at erholde et Rejsfestipendium fra det kongl. danske

Landhusholdnings-Selskab til en Rejse i Sverig afvigte Sommer, hvis Djemed det var, at gjøre mig bekendt med Korthornet, der er overført til Sverig, og med de Resultater, Krydsning af Landracerne med dette havde ført til. Resultatet af denne Rejse, der gjordes i afvigte Forsummer, skal jeg søge at nedlægge i det Efterfølgende.

De naturlige Forhold i Sverig ere, saavidt jeg har kunnet opfatte dem, ikke i den Grad forskjellige fra vore, at de kunne antages at have nogen afvigende Indflydelse paa Resultatet, der vil naaes der og her. Sverig har vel mere Karakter af et Fastland, og som saadant mere af Fastlands-klima end Danmark, men denne Forskjel er saa ringe, især i de sydlige Provinser, hvor Korthornet fortrinsvis findes, at den næppe kan være af stor Betydning, saameget mere, som Kvæget om Vinteren jo der som her er unddraget den umiddelbare Indflydelse af Klimaet; dog indtræffer der hyppigere Nattefrost i Sverig til langt hen paa Sommeren end her, og dette tør maasse ikke lades helt ude af Betragtningen. Frugtbarheden og Dyrkningsmaaden af Jorden synes heller ikke at være i den Grad forskjellig fra de tilsvarende Forhold hos os, at man tør tillægge dem nogen synderlig afvigende Betydning. Jorden synes at være ligesaa frugtbar som i Danmark og af samme blandede Bestaffenhed; kun er den maasse paa de fleste Steder i en noget yngre Kultur og mindre muldrig. Dyrkningsmaaden og Sædfølgen er vel i sine Enkeltheder en Del afvigende fra, hvad den er her, men dog ikke anderledes, end at der bydes Kvæget samme Slags Foder og af samme Bestaffenhed, som det vi ere istand til at byde. Hvorvidt Vandet kan være af en noget anden Bestaffenhed, har jeg ikke været istand til at skaffe mig Bished om; det er dog rimeligt, at det i det mindste paa flere Steder kan have modtaget andre Stoffer i større eller mindre Mængde paa Grund af de forskjellige Formationer, det kan komme i Berøring med; men jeg troer dog ikke, at dette her kan komme videre i Betragtning. Større Betydning maa der vistnok tillægges det særegne Djemed, man

i Sverig synes at have med Korthornsblandingerne, den nemlig, at forbedre Malferacerne ved Krydsning med Korthorn, da det, direkte eller indirekte, muligens kan have nogen Indflydelse paa Pleje og Udvalg og derigjennem paa det Resultat, man faaar ud ved Krydsningen, ligesom dette maaske ogsaa har haft nogen Indflydelse paa Indkjøbet i det mindste af enkelte Individider.

Krydsningsavl med fremmede Racer synes at være forholdsvis gammel i Sverig og at være foretagen i en langt videre Udstrækning, end det mig bekjendt nogensinde har været Tilfældet i Danmark; største Delen af de mest bekjendte europæiske Racer have haft sine Belyndere rundt om i Landet. Der findes af den Grund ogsaa forholdsvis mange forskjellige fremmede Kvægracer i Landet, og saavidt jeg har kunnet opfatte, har man ingenlunde holdt Racerne adskilte, især i den første Tid, men i Flæng krydset snart med en af de fremmede Racer og snart med en anden, saa at Kvægstammen paa de fleste Gaarde fra ældre Tid er en temmelig indviklet Blanding. Nu er det især denne Blanding, man paa Gaardene krydser med Korthorn, hvorfor det yngre Afkom efter Krydsningsavlens ikke kan betragtes som fremkommen umiddelbar ved Krydsning med Korthorn af indenlandsk Kvæg. Jeg skal derfor ogsaa omtale de vigtigste af de forskjellige anvendte Racer. Den vigtigste af disse Racer er imidlertid:

Korthornsracen. I hvilket Tidrum, man begyndte at indføre denne Race i Sverig vides ikke med fuldkommen Bestemthed; efter de Meddelelser, jeg har modtaget, synes det at ligge temmelig langt tilbage, og efter Fleres Opgivende maa de første Indkjøb være foretagne for omtrent et halvt Hundrede Aar siden, nemlig i Aarene 1820—30, og det er endda muligt, at der endog tidligere er indført Korthornskvæg. Det er imidlertid ikke sandsynligt, at man allerede den Gang har forsøgt paa at omplante Racen paa svensk Grund i en ublandet Tilstand. Denne Indførsel maa nemlig antages at være samtidig med den vaagnende Interesse for Landbruget i Almindelighed, og i dette Tidrum tør man ligesaa lidt forudsætte en saa ud-

villet Sands for Racerenhedens Betydning hos Sverigs Landmænd, som hos andre Landes, at der vilde blive gjort stort for at holde Racen ren; man har sandsynligvis ikke engang tænkt derpaa. Dette stemmer ogsaa dermed, at jeg ingen Steder har truffen paa Stamtavler eller andre Optegnelser Korthornet vedkommende fra denne Tid; hvad man i denne Retning kan faae at vide er kun det, der ved Traditionen er overført til Nutiden, og det bliver selvfølgelig en meget sparsom og vag Oplysning.

Det har derfor heller ikke været muligt at faae Oplysning om, i hvor stor en Udstrækning denne Indførsel fra først af er foretagen; men at den ikke har været saa ganske ringe, kan man slutte deraf, at den gamle Stamme paa Herregaardene næsten udelukkende bestaaer af Korthornsblandinger, og dette er især Tilfældet i Skaane. Efter de Oplysninger, jeg har kunnet faae, har jeg troet at turde antage, at man næsten udelukkende har indført Tyre af Korthornsracen, som man har anvendt til Krydsning med de indenlandske Racer; jeg har saaledes ingen Steder faaet opgivet, at man har indført Køer i dette første Tidsrum. Jeg har ogsaa haft Grund til at tro, at „Forædlingen“ er fortrinsvis udført paa hver Gaard eller Gods for sig ved en eller flere fra England direkte anskaffede Tyre, og at Antallet af disse saaledes maa have været forholdsvis temmelig stort. Vel kan den Mulighed ikke bestemt benegtes, at Blandingernes Udbredelse ogsaa kan være tiltaget derved, at en Gaard, der har haft en ren Korthornstyre, kan have afgivet Stamdyr af blandet Race til Nabogaardene, men at denne Udbredelsesmaade ikke har været fulgt efter en større Maalestof synes at fremgaa af de nu bestaaende Forhold, samt deraf at Samfærslsmidlerne inde i Landet den Gang maa have været forholdsvis lidet udviklede.

Egessaalidt har jeg kunnet faae paalidelig Oplysning om Bestaffenheden af det indførte Korthornskvæg, da der, som det synes, hverken findes Beskrivelse eller Afbildninger af de indførte Dyr; i det mindste have saadanne ikke været tilgængelige

for mig. Over denne Side herfter derfor den samme Uklarhed, som over de tidligere omtalte, og hvad man skal have at vide herom, maa man derfor slutte sig til paa fri Haand, saameget mere som man ikke tør slutte tilbage fra Afkommet efter det. At det ikke har været noget overordentlig godt, kan man vel forudsætte, da det udmærkede Kvæg altid har staaet i meget høj Pris i England; og at en Del af det endog har været under Middeld godt, vil det vel ikke være urimeligt at antage, da man paa denne Tid vistnok i højere Grad end nu forudsatte, at hvad, der bar Navnet, ogsaa maatte gjøre Gavn. Disse Slutninger tør jeg imidlertid ikke forlange betragtede som fastslaaede Kjendsgjerninger, men der er dog meget i Afkommet efter denne Krydsning, som synes at bekræfte dem, og blandt andet den Omstændighed, at man mellem dette overordentlig sjældent, for ikke at sige aldrig, finder et ret godt Dyr.

Det er dog vistnok kun faa Steder, man er bleven staaende ved denne første Krydsning; det almindelige synes at være, at man vedholdende har fortsat med Indblanding af Korthorn, og at man til den Ende siden med kortere eller længere Mellemrum har indført Korthornstyre direkte fra England; men ogsaa at man, da de blandede Stammer vare dannede, stadig har skiftet Tyre af blandet Herkomst for at undgaa Avl i for nært Slægtskab, noget som de svenske Landmænd i Reglen ere meget bange for. I det nærmeste Tidsrum før 1863—64 synes Indførselen fra England at have været ringere, da de fleste Landmænd paastode, at man i denne Tid har kunnet spore en kjendelig Tilbagegang af Stammerne, og ligeledes maa man antage, at Bexling af Tyre i dette Tidsrum har været sjældnere; thi de svenske Landmænd mente i Reglen, at Grunden til denne Tilbagegang var den, at Hans og Hundyr vare komne til at staa i for nært Slægtskab til hinanden. Dette har man nu søgt at raade Bod paa ved atter at indføre rene Korthornstyre direkte fra England, og i Aarene 1863 og 64 er der indført saamange saadanne, at i det mindste en stor Del af Herregaardene i Skaane hver have faaet sin Tyr af ren ublandet Race,

ligesom der ogsaa er kommen rene Korthornstyre i disse og senere Aar til mange andre Egne i Sverige.

Denne sidste Anstæffelse af Korthornskvæg til Stamholdere i Sverige er dels foranstaltet af Private og dels af den kongl. Hollænderistyre, for hvis Regning der er opkjøbt Stammer (Tyre og Køer), der ere opstaldede paa Landbrugsinstitutterne i den Hensigt at gjøre disse Stammer til Centra for en Forædling af det svenske Kvæg, navnlig den saakaldte Herregaardsrace. En saadan Stamme, bestaaende af 2 Tyre og omtr. 20 Køer, er ogsaa opstaldet paa Alnarps Landbrugsinstitut i Skaane, og Djemedet med den skal fortrinnsvis være at opdrætte Tyre passende til Stamholdere paa Herregaardene og til at udbrede Forædlingen, ved hvilken man forstaaer, at ændre Formen af det for Haanden værende Kvæg derhen, at det i Form og Udvikling nærmer sig temmelig stærkt til Korthornet, uden at dette medfører en Formindskning i Malkeevnen. Denne Stamme har jeg haft Lejlighed til at see tilligemed en Del af det halvvoagne Afkom efter den, samt en Del af de rene Korthornstyre, der ere indførte til Herregaardene, og disse skal jeg derfor skænke en nærmere Omtale.

De 2 Tyre, der ere opstaldede paa Alnarp, ere: „Prinsen af Athen“ og „Macdonald“. Den første af dem er nu 6 Aar gammel og derfor fuldt udviklet; dette er derimod ikke Tilfældet med den sidste, der ikke er mere end 4 Aar gl. Prinsen er født i Yorkshire, men kjøbt til Alnarp paa det store Dyrestue i Hamborg. Røddet er rødskimlet. Denne Tyr maa vistnok ansees for en af de bedste Tyre af Korthornsracen, der er ført til Skaane, og i det mindste i mange Retninger maa det kaldes en udmærket Tyr. Det er i det Hele et stort og svært Dyr, Kroppen er noget lang, men er dog vel sluttet, da For- og Bagtrop have en med Ryggen overensstemmende Udvikling. Brystet er meget dybt og bredt, og Ribberne stærkt rundede; Manken er af den Grund bred og flad. Selve Bovenene ere derimod i en vis Retning mindre gode, og Overgangen i Sidefladerne noget brat, da de næsten ere overlæsfede med Kjød og

Fedt. Ryggen er hele Bejen lige, bred og muskelfuldig, og med Bove og Kryds danner den en næsten jevn plan Flade. Krydsfet er næsten lige, bredt og firkantet, men forholdsvis noget mindre muskelfuldigt, ligesom ogsaa Hoftebenene ere noget fremstaaende, saa at Krydsfet har et noget kantet Udseende; dog maa hertil bemærkes, at Tyren ikke blev stærkt fodret. Laarene ere derimod dybe, brede og tykke, saa at Bredden i det mindste er lige saa stor gennem det tykkeste af Laarene som fra Hoftehjørne til Hoftehjørne. Uagtet Brystets Runding er god, have Sidefladerne derfor ogsaa det plane Udseende, som Englænderne sætte saa stor Pris paa, med den Undtagelse som den noget bratte Overgang i Bovene gjør. Selve Venene ere maasse noget grovere end ønskeligt, uagtet de næppe tør miste stort af deres Styrke for at bære den tunge Krop. Halsen forekommer mig ligeledes at være noget svær og ikke fri for Spækkam. Hovedet er bredt og kort, og Sandseredstaberne meget tilfredsstillende; men Hornene ere maasse noget grove. Huden er ligeledes god, løs og blød, maasse noget grov, med et temmelig graat Haarlag.

Macdonald fatte man temmelig stor Pris paa, men det forekom mig, at den ikke kunde taale en Sammenligning med Prinsen, om den vel i enkelte Retninger nok kunde maale sig med den. Den er forholdsvis længere, smallere og daarligere sluttet, men ellers ligesaa om ikke mere regelmæssig. Dog er det at vente, at Bredden vil udvikle sig betydelig i de to Aar, den i Alder er bag efter den anden. Stammen er forholdsvis noget lav og Venene noget grove; det samme gjælder ogsaa for Hovedet. Med Hensyn til Hudens Beskaffenhed staaer Macdonald under Prinsen; den er baade mindre løs og blød og af en grovere Beskaffenhed.

Køerne, der ere indkjøbte, ere en Del afvigende fra den Typus, man ellers tilregner Korthornet som Fedekvæg, men denne noget afvigende Form, maa antages at være foretrukken af den Grund, at det er i et afvigende Djemed, man i Sverig lægger sig efter Korthorn. Med den almindelige Korthorns-

typus for Dje vil man næppe finde ret mange gode Korthornskøer i Sverig. De, jeg saae, syntes jeg saaledes i mange Bygningstræf nærmede sig Mælkvæget. Det kan saaledes siges, at Kroppen gjennemgaaende var lang og mindre vel sluttet, Flankerne ofte hule, Ryggen lang og Lænden ligeledes, ligesom baade Lænd og Ryg vare forholdsvis skarpe og magre. Som oftest var Krydsfet magert og kantet men dog regelmæssigt, Laarene af jevn Udvikling; kun faa vare ret gode. Gjennemgaaende var Brystet ogsaa noget smallere og Manken skarp. Iøvrigt vare Extremiteterne fine og Hoved og Horn upaaklagelige. Hos flere Køer saae man ret gode Mælketegn, noget der ogsaa stemmer overens med Prøvemalkningsbøgerne, samt dermed at Køerne ere opkjøbte i Besætninger, der i England havde staaet i særligt Ry for Mælkveene. Hvad der gjelder for Stammen paa Alnarp gjelder ogsaa paa det nærmeste for de andre Korthornskøer, jeg har havt Lejlighed til at see, og saaledes ogsaa for største Parten af dem, der vare fremstillede paa Dyrstuet ved Landmandsmødet i Stockholm. Dog fandtes der ogsaa enkelte, der nærmede sig mere Korthornstypen, hvilket ogsaa forklarer den store Forskjel paa Mælkendelser, der opgaves fra 800 til 2000 Kanner svenskt pr. Ko aarlig, omtr. fra 2000 til 5000 Potter dansk.

Af andre Korthornstyre, jeg har seet, skal jeg eksempelvis omtale en fire Stykker af de bedste og de daarligste, der alle ere fuldt udviklede og indkjøbte fra England paa samme Tid og i samme Alder, og de ville yderligere tjene som Bevis for, at Korthorn er meget forskjelligt ogsaa i England.

Jeg havde saaledes Lejlighed til at see en lille fin Tyr paa en Gaard i det vestlige Skaane; den er en Del mindre end de fleste Korthornstyre, jeg har seet, men af en regelmæssig bred og velsluttet Kroppbygning. Den var saaledes betydelig mindre og kortere end Prinsen af Athen; men næsten lige saa bred; Formen mere afrundet og Bovenene finere, ligesom ogsaa Hoved, Horn og Ben vare noget finere, hvorimod den stod noget tilbage, hvad Hudens Bestaaffenhed angik.

En anden Tyr, der blev mig forestillet, kunde næsten, hvad Bygningen angaaer, stilles ved Siden af foregaaende, men udmærkede sig dog ved en betydeligere Størrelse og noget sværere og grovere Former. Det meste, der kunde udsættes paa den, var en mindre god Hud, men dette er noget, den havde tilfælles med største Parten af de andre, jeg saae.

En tredie Tyr, jeg saae, var noget mindre heldig bygget og ikke fri for flere Udviklingsfejl. Forkroppen var i det Hele dyb og bred, men Ryggen noget smal og skarp, forbunden med en for skarp Manke og for smal en Lænd. Krydset var i Forhold noget magert og smalt ligesom ogsaa lidt affyndende. Mendens Kroppens Længde og Brystets Dybde saaledes var ligesaa stor som Prinsen af Athens, var Krydset ikke mindre end 4 Tommer smallere.

Disse Tyre maa saaledes ansees for ret gode Tyr; men det samme kan ikke siges om en 4de, jeg saae. Den var næsten i alle Maader at kalde slet og kan tjene som Exempel paa, at man i Korthornets Hjem kan finde Tyr, der vistnok tør kaldes rene Karikaturer af Korthornsracen. For mig synes der ikke at være andet, der mindede om Korthornet, end Løddet, Navnet og Størrelsen. Den var saaledes meget lang, smal og ilde sluttet med smal og skarp Manke, Ryg og Lænd; et smalt kantet og spidst Kryds havde den ogsaa tilligemed tynde magre Laar, og Ben, Hoved, Horn og Hud vare grove. Ved at see dette Tyr, der har mest Lighed med et daarligt Blandingsdyr, havde jeg ondt ved at værge mig for den Tanke, at det maa gaa med Korthornskvæget i England, som det er gaaet med Anglerkvæget i Angel, nemlig at man sælger Blandinger og indkjøbt Tyr for ren Race.

Af Afkommet efter en Korthornsrace har jeg kun seet lidet; der findes, saavidt jeg veed, ikke andet Afkom efter Forældre af ren Korthorn, end det der er falden siden 1864, og som er opdrættet i Sverig, og der er saaledes ikke noget af dette, der er fuldt udviklet, hvorfor man heller ikke kan danne sig en bestemt Mening om den større eller mindre Sikkerhed, hvormed

det indførte Korthornskvæg nedarver sine Egenskaber i Sverig, da det, der havees, baade er for ungt og for indskrænket, til at man derpaa kan basere en Mening. Af det, jeg har seet, har en stor Part været at kalde jevn godt, en Del har været derunder, og kun en ringe Part har været meget godt, som Korthornskvæg betragtet; en stor Del af det har i større eller mindre Grad noget af de kantede Former, som jeg har omtalt vare gennemgaaende for Kørerne, og som Tyrene heller ikke kan siges, at være rent frie for, og som maaske nok kan være gunstig for det Djemed, man har med det, nemlig til den før omtalte Forædling af det svenske Kvæg, Land- og Herregaardsrace. Det forekommer mig, at man sporede Tilbøjelighed til en noget uregelmæssig Udvikling, og noget langstrakte, langbenede Dyr vare ikke sjeldne Undtagelser. En anden Ting, jeg lagde Mærke til, var, at man sjeldent fandt et ungt Dyr med en rigtig fin, løs og blød Hud, saa det synes, at Opdrættet ikke har beholdt den fulde Trivelighed, der er saa betegnende for Korthornet i sit Hjem, noget som mulige senere Sagtagelser nærmere ville opklare.

Svenske Landracer. Det er disse, der have leveret Kørerne til Krydsningsavlen, og derigjennem maa der jo tillægges dem en ikke ringe Indflydelse paa Afkommet; desuden er Landracen jo det umiddelbare Udtryk for de stedlige Natur- og Forplejningsforhold, hvorfor det ikke er uvigtigt at skjænke dem lidt Opmærksomhed, saameget mere som man vist kun har liden Kundskab til dem her i Danmark. Hertil kommer, at Racerne i sig selv ikke ere uden Betydning, navnlig for mange Egne af Sverig, ligesom det ogsaa uden Tvivl er disse, der udgjør den langt overvejende Part af Sverigs Kvægstand saavel efter Værdi som efter Antal. Jeg skal derfor ogsaa opholde mig lidt ved disse Racer.

For den almindelige Forestilling staaer det svenske Kvæg vistnok som noget af det daarligste, der findes; naar man vil danne sig en Mening om, hvorledes de svenske Landracer see ud, saa tænker man sig dem som et lille forsømt Kvægslags, der

ikke er i Besiddelse af gode Egenstaber og kun udmærker sig ved, at alt omtrent er lige slet, og jeg har faaet Indtrykket af, at den samme Betragtningssmaaede ikke er ualmindelig i selve Sverig, og at det er den, der har givet Anledning til Indførsel af de mange forskjellige Slags af fremmed Rvæg. Denne Betragtning kan vel ogsaa siges tildels at passe; men jeg troer dog, at den maa modificeres noget, hvis man ikke vil gjøre disse Racer Uret.

Af Landracer findes der temmelig mange i Sverig, hvilket jo ogsaa er en Selfølge, da Landet har en Udstrækning af flere Hundrede Mile med meget vejlende Naturforhold og vel ogsaa med betydelig Forskjelligheder i Folkarakteren og Levemaaden, og deraf maa da følge, at Forplejningen og Anvendelsen af Husdyrene ogsaa bliver en Del forskjellig. Jeg har imidlertid ikke haft Lejlighed til at see alle de forskjellige Racer, der findes i Sverigs forskjellige Egne, og om saa var, vilde det føre forvidt at omtale hver enkelt Race særskilt; selv dem, jeg har seet, vil jeg foretrække at omtale under Et, da det vil være tilstræffeligt for det foreliggende Djemed.

Alle disse Racer have ogsaa en stor Del baade gode og daarlige Egenstaber tilfælles, og derved bliver Beskrivelsen af dem betydelig lettet. Til de gode Egenstaber regner jeg fortrinsvis disse, at de ere skikkede til at leve under de givne Forhold, og at de ere konstante; hvorimod jeg til de daarlige regner disse, at de ikke ere udviklede ensidig i nogen bestemt Retning, og at de alle have en stor Mængde Fejl, hvis Aarsag nærmest maa udledes af en mangelfuld og uregelmæssig Forplejning. Overalt, hvor man saae flere Dyr af en af Landracerne samlede, var det strax paafaldende, at Ensartetheden var saa stor; man finder ikke alene den samme Bygning, den samme Form af Hoved og Horn osv., men næsten ogsaa til Punkt og Prikke det samme Lød, hvorved der ogsaa bliver et meget iøjnesaldende Skjel mellem de forskjellige Racer. Racer, der vise sig saa konstante, maa man ogsaa antage kunne undergaa en jevn gradvis Udvikling fra et sikkert Udgangspunkt, naar

Natur- og Forplejningsforholdene blive saaledes, at de kunne føre en Udvikling til noget bedre med sig. Dyrenes Størrelse er i Reglen meget ringe; men i denne Retning kan der være meget betydelig Forskjel mellem de forskjellige Racer. Medens nogle ikke ere saa store som vore smaa Anglerkøer, maaste knap kunne maale sig med de smaa Algauere, ere andre nær efter at naae samme Størrelse og Omfang som det vestjydske Kvæg. Om denne Forskjel alene kan hidrøre fra den naturlige Frugtbarhed, tør jeg ikke have nogen Mening om, men hvad jeg saaer, synes at tale imod det. Det var i den Henseende paafaldende, at en Race fra det nordlige Skaane og Smaaland var betydelig større end den sydskaanste Race og en Race fra Østergötland, jeg havde Lejlighed til at see, naagtet Smaaland synes at være ikke lidet mindre frugtbar end baade Skaane og Østergötland, og ligeledes at den skaanste Race ikke er ret meget større end f. Ex. et Par smaa Fjeld-Racer fra Herjedalen og Semteland. En ejendommelig Forskjel mellem Racerne iagttog man ogsaa med Hensyn til Hornene. De ere ikke alene af forskjellig Form, saaledes at nogle, som den skaanste, have lige, lange, næsten opretstaaende Horn, medens andre have korte, krummede og fremadbøjede Horn; men der findes ogsaa Racer, som ere helt hornløse. Dette er saaledes Tilfældet med Fjeldracerne fra Herjedalen og Semteland, hvor Hornene vare erstattede tildeels ved en meget fremstaaende Pandeknude. En lille rød Race fra Østergötland synes at staa paa Overgangen, da man blandt dem finder baade hornede og hornløse Individier.

Hos alle Racerne finder man gennemgaaende et lavt, smalt Bryst, men dog i Regelen med velrundede Ribben; en skarp Mlanke, en lang og skarp Ryg og dertil en lang og smal og lidet muskelfyldig Lænd med hule Flanker. Krandsen er gennemgaaende afflydende med fremstaaende Hoftehorn og Halerod, ligesom det ogsaa i det Hele er noget uregelmæssigt, kantet og spidst bagtil. Laarene vare ogsaa gennemgaaende smalle og lidet kjødfulde; men dog ere Benene velstillede, fine, noget krog-hafede, med flade Piber og spændte Sener. Hals og Hoved

kunde vise sig meget forskellige; nogle Racer havde en temmelig fin Hals og et lille fint Hoved, medens det omvendte var Tilfældet med andre. For de kullede Racer var en meget stærk hvælvet Pande med krumt Næseben en ejendommelig Dannelse.

Uagtet en Del af disse Dyr vistnok give en i Forhold til deres Størrelse tilfredsstillende Mængde Mælk, saa kan man dog ikke sige, at Racerne, som de nu ere, ere udprægede Mælkeracer. Hverken Mælkeorganerne eller noget af de Bygnings-træk, der knytte sig hertil, vare udviklede til nogenlunde Fuldkommenhed. Dette gjælder ogsaa for Spejlet, der vel kunde være mere udviklet hos en Race end hos en anden, og mere hos et Individ end hos et andet. Dets Form var meget forskjellig, men gennemgaaende var Tegningen uregelmæssig, og ikke saaledes symmetrisk og regelmæssig som hos udprægede Mælkeracer, som f. Ex. hos Anglerkøer.

Ligeledes findes Dyrene af forskjellig Foderstand, men største Parten af dem, man seer, ere at kalde magre; jeg troer derfor dog ikke, at man tør kalde dem utrivelige; gennemgaaende fandt man endog især de bedste Individuer i Besiddelse af de Egenskaber, der tyde paa „Trivselighed“, hvorved jeg nærmest forstaaer en god Fordøjelse, saa at, naar Blanding og Mængde er fornuftig afpasset, alt det optagne Foder fordøjes saa fuldstændig, som det kan lade sig fordøje. De fleste Individuer af Landracerne have nemlig en blød og løs Hud, og selv en fin Hud er ikke nogen Sjeldenhed, saa at de i denne Henseende ikke staa tilbage for vore Racer og selv ikke for Korthornsracen; jeg har endog seet Køer af svenste Landracer, der stode over de Dyr af Korthornsracen, jeg saa i Sverig; som Exempel kan nævnes de før omtalte Fjeldracer, der have en meget fin Hud uagtet deres Hjem er mellem 61de og 64de Bredegrad. At de almindelig ere magre maa altsaa væsentligst bero paa, at de kun tildeles et sparsomt og lidet indholdsrigt Foder, og naar man tager Hensyn hertil, saa vil den Foderstand, hvori de kunne holde sig, snarere tyde

paa Trivelighed end paa det modsatte. Dette er maaske ogsaa en af Racernes bedste Egenskaber, at de kunne tage tiltakke med en mager Kost og dertil den største Del af Aaret selv opsøge sig den i Skove og Hjeldkløtter; thi derved kommer en stor Mængde Foder til Nytte, som ellers vilde blive ubenyttet.

Af andre Racer skal jeg blot nævne den hollandske Race, Ayrshireracen og den slesvigiske Marskrace. Den hollandske Race holdes ren paa flere Gaarde som Malkekvæg og synes at befinde sig vel i Sverige, og det samme er Tilfældet med Ayrshireracen; men ingen af disse Racer synes at have opnaaet Konstanthed i Sverige, da man der stadig indfører Kvæg fra Holland til at „opfriske“ Stammerne med. Den slesvigiske eller holsteniske Race har derimod holdt sig næsten uforandret i en meget lang Aarrække. Alle tre Racer have været anvendte til Krydsning sammen med Korthornet, de to første mere, den sidste mindre. Men foruden dem har der ogsaa været anvendt andre Racer, og de anvendes endnu paa flere Steder, saa at man endog har brugt Svejtseracer, som f. Ex. den lille grove Algauerrace; men disse have en endnu ringere Indflydelse, og man kan næppe opdage Spor af dem i Afkommet efter nogle Aars Forløb, hvorimod det hollandske Kvægs Lød kan spores i Afkommet efter mere end 20 Aar.

De blandede Racer og Krydsningerne. Hertil hører største Parten af alt det Kvæg, der findes paa Herregaardene; jeg har ikke paa nogen af disse funden Stammer af rene indenlandske Racer. De, jeg her har givet Navn af blandede Race, kunne egentlig ikke tilkomme Race-Navn, da de slet ikke ere i Besiddelse af nogen af de Egenskaber, der ere fælles Ejendommeligheder for de Grupper af Husdyr, man tænker paa, naar man taler om „Race“. Det er nemlig Afkommet efter Krydsningen med flere fremmede Racer i ældre Tid, hovedsagelig med Korthorn, som man siden har ladet forplante sig selv, med Undtagelse af en „Opfriskning af Stammen“ af og til ved en indført Tyr, snart af Korthorn, snart af hollandsk Kvæg og snart ved en Tyr af anden Race, alt efter Omstæn-

dighederne og uden noget andet Maal end det, at forbinde et for nært Slægtskab imellem Han- og Hundyr. Med et fælles Navn kaldes dette Kvæg almindelig „Herregaardsrace“ i Sverige, fordi det findes paa Herregaardene, og Underafdelingerne have faa faaet Navn efter den eller de Gaarde, hvorpaa de have hjemme. Til Korthornskrydsningerne henregnes derimod i Almindelighed kun det, der er falden efter de Korthornstyre, som ere indførte siden 1860 og tildels de Stammer, til hvilke der omtrent hvert 5te eller 6te Aar er anskaffet en ren Korthornstyre, og til hvis Opfriskning man kun har anvendt Korthornsrace; af saadanne Stammer findes der nogle enkelte. Herregaardsracen og Korthornskrydsningerne ere saaledes ikke væsentlig forskjellige, begge Grupper ere fremkomne ved Krydsning væsentligst med Korthorn; men ingen af dem er fri for Indblanding ogsaa af andre Racer; Forskjellen ligger kun deri, at Korthornskrydsninger i den sidste Gruppe ere fortsatte mere regelmæssig og vedholdende, og at man i den sidste Tid har gjentaget denne Krydsning paa en mere systematisk Maade og maaste sat den i Forbindelse med en mere hensigtsmæssig Opdrætningsmaade og Behandling af Afkommet.

Disse ældre Krydsninger, den saakaldte Herregaardsrace, bestaa af Kvæg, der er meget uensartet; thi ikke alene finder man, at Stammerne paa de forskjellige Gaarde ere forskellige, men ogsaa at der kan vare stor Forskjel paa Dyr i samme Stamme, der bliver paa samme Gaard og under fuldstændige overensstemmende ydre Forhold, og for hvilke Opdrætningsmaade og Pleje har været fuldkommen ens. Man kan ikke sige, hvilken Race de ligne mest; thi et Dyr minder mest om Korthorn, et andet om hollandsk Kvæg og saaledes fremdeles, uden at det dog er det ene eller det andet; dog har største Parten Korthornsracens Lod og tildels dens Størrelse, ligesom man ogsaa hos Flertallet finder færre eller flere af Korthornets Former, rigtignok mindre fuldkomne. Der findes dog ogsaa Dyr, som have beholdt Korthornsformen temmelig ublandet i Forbindelse med en temmelig harmonisk Bygning, men dog

med visse bestemte Afvigelser, hvorimod der saa paa den anden Side kan findes Dyr, der ere saa udartede, at kun meget lidet er tilbage af Korthornsformen, og dette saa uheldig formet, at Bygningen er aldeles uharmonisk. Smellem disse to Yderligheder staaer det store Flertal af de til Herregaardsracen henhørende Dyr; men at give en Beskrivelse af dem, der nogenlunde kan passe paa hvert Dyr, er umulig. Hvad man nærmest kan kalde fælles for dem er kun det, at det er temmelig store, svære Dyr, der vel kunne have en Vægt af 1000 til 1200 Pd., der give en ikke ubetydelig Mængde Mælk i den forste Tid efter Kælvingen, men staa længe golde og holde sig i temmelig god Foderstand, ligesom de ogsaa lade sig langt lettere fede, naar de af en eller anden Grund udsættes, end Røer af udpræget Malkerace, og rimeligvis er Kjødet af Herregaardsracen ogsaa en Del bedre. En temmelig konstant Afvigelse fra Korthornet er den, at Dyrene ere noget langbenede, Brystet betydelig smallere med en skarp Manke, Ryggen er bleven længere og mere skarp, Lænden ligeledes længere, smallere og mindre kjødfuld, ligesom Flankerne ere mere hule, Krydsfot noget afstydende, kantet med fremstaaende Hoftehjørner og mindre kjødfoldt; meget almindelig er det ogsaa at finde det noget tilspidset bagtil. Laarene ere betydelig mindre kjødfulde, end Tilfældet er hos Korthornet, men dog meget fyldigere end hos Malkeracer. Med eet Ord, Dyrene ere blevne smallere, længere og daarligere sluttet med længere Ben, ligesom Muskelsystemet er mindre udviklet. Disharmoni mellem de forskjellige Kropdele er heller ikke ualmindelig, og Hovedets Udvikling staaer næsten altid i Disharmoni til den øvrige Krop, da det er forholdsvis for stort og forsynet med et Par temmelig store grove Horn.

Det Rvæg, man derimod henfører til Krydsningerne, staaer, saavidt jeg har haft Materiale til en Dom om det, betydelig over Herregaardsracerne; men det er endnu kun meget lidet, der kan henregnes hertil. Det er nemlig kun i meget faa Stammer, man har fortsat Krydsningen med Korthorn, som

ovenfor omtalt, og udenfor disse har man ikke andet henhørende til denne Klasse end det Afkom, der er falden efter de Korthornstyre, som indførtes i Aarene 63 og 64, og disse Tyre ere først nu udviklede, da de ere indkjøbte som Kalve, saa dette Afkom er meget indskrænket og dertil falden efter Tyrene i en meget ung Alder. Hvad nu de herhenhørende Stammer angaaer, da maa det siges, at de ligeledes ere uensartede, og at der er ikke ubetydelige Uoverensstemmelser mellem de enkelte Individider, men at dette ikke er i samme Grad som hos den tidligere omtalte Klasse. Disharmonierne ere ogsaa her mindre fremtrædende, hvorfor man sjeldnere træffer paa helt flette Individider; Flertallet ere ret gode Dyr, og man kan endog træffe enkelte, der ere af en mere end almindelig god Bygning. Jeg har saaledes blandt andet truffen en Tyr af Korthornskrydsning, som jeg ikke vil kunne skjelne fra en Tyr af ren ublandet Korthornsrace; den var næsten ligesaa udviklet som en af Korthornstyrene, jeg saae, uagtet den var et Aar yngre, og snarere stod den over end under disse, hvad Formen angik; den skulde nu rigtignok efter Nedstamningen være meget mere Korthorn end svenst Race. De samme Uoverensstemmelser, som findes imellem det fuldtudviklede Kvæg af Korthornsblending, kan man vel heller ikke fritjende Opdrættet for; men jeg troer dog, at det kan siges, at Opdrættet gjennemgaaende seer ret lovende ud i det mindste i flere Retninger. Det er i Reglen fremligt efter sin Alder og ved godt Hul af et sundt, friskt og livligt Udseende, og hele dets Maade at være paa tyder paa Belvære, ligesom ogsaa Kalvens fine, slanke Form og glatte Haarlag tyder paa, at den bliver vel plejet, og at den føde, der bydes den, er afpasset efter dens Fordøjelseskræfter. Hvad Bygningen angaaer, maa man vist dømme lidt varsomt; thi den kan jo udvikle sig en Del afvigende fra, hvad man har seet paa Kalvene. Næsten alle Kalve under et halvt Aar tegnede udmærket godt; flere af dem vilde næppe i denne Alder kunne skjelnes fra rene Korthornskalve, navnlig var det mig paafaldende, at alle Kalve tegnede til at blive finere end det ældre

Opdræt; det var saaledes meget almindeligt at finde Kalve med et udmærket fint og lille Hoved med tilspidset Næse, gennemfigtige, bevægelige Ører og store, klare Øjne med tynde, rynkede Øjelaag. Det synes imidlertid, at man i Sverig har ligesaa vanskelig ved at komme over den for Kalvene saa slemme Tid, da de skulle unddrages Mælken og leve af andet Foder, som andetsteds. Det aargamle Opdræt forekom mig saaledes ikke gennemgaaende at være saa lovende som det endnu yngre. Det havde nok til den Tid naaet en betydelig Udvikling og Vegemsvægt, men, som det forekom mig, paa en Del af Finhedens Beføstning. Dette uheldige Forhold synes at tiltage med Alderen, og jeg maa sige, at jeg ikke har seet noget Opdræt, der i en Alder af 3 Aar var, hvad man skulde vente, at Kalvene, der nu ere et halvt Aar, ville blive, naar de naae denne Alder. Det uheldigste, jeg fandt hos det ældre Opdræt, var, at det var noget for uregelmæssig udviklet, for lavstaaende, for lang af Krog og Lænd og noget for smalt; ligeledes var Hovedet mindre fint, end Kalvene lovede, og naar Hornene bryde frem, voxede de gjerne for stærkt, saa at de blive for store og grove, ligesom ogsaa Huden bliver noget grovere og Haarene stridere, end man skulde vente efter Kalven at dømme. Udover Kalvealderen udvikler Opdrættet sig heller ikke lige hurtig og lige ensformig; især er der Forskjel i de forskjellige Besætninger, hvilket dog for en Del kan tilskrives den forskjellige Maade, hvorpaa Plejen ledes, og den forskjellige Alder, i hvilken det tages til Avl.

Opdrætningsmaaden var i Enkelthederne underkastet betydelige Forskjelligheder; men i Hovedsagen syntes man dog at være enige. Paa alle Steder gif man nemlig ud paa at tilbynde Kalvene en saa rigelig Mængde Næringsstoffer lige fra Fødselen af, som man antog, de vilde være istand til at fordøje uden at Fordøjelsesredskaberne overlæssedes. Ligeledes var man enige om, at Kalvene burde have funde og luftige Opholdssteder, i hvilke der kunde holdes en temmelig jevn Varme. Jeg fandt ogsaa næsten overalt, at Kalvene havde Frihed til at be-

væge sig efter deres Tilbøjelighed og kun paa et enkelt Sted bleve de opbundne fort efter Fødselen; Grunden hertil angav man at være den, at Kalvene udviklede sig mindre hurtigt, naar de gik løse. Med samme Enstemmighed syntes man at holde paa, at Kalvene ikke maatte komme paa Græs den første Sommer; jeg mindes heller ikke nogensteds at have seet Kalve under et Aar paa Græs. Den øvrige Opfødning lededes derimod meget forskjellig. Nogle Oprætttere fandt det nødvendigt og fordelagtigt at lade Kalvene patte, indtil de vare et halvt Aarstid gamle; andre fandt derimod sin Regning ved at opamme dem af Haanden med Mælk, medens atter andre unddrog dem al Mælken og søgte at erstatte den med andet.

Hvor man lod Kalvene patte, havde man dem gaaende løse ved Siden af Ammen i indrettede Rum, der sædvanlig fandtes i den ene Ende af Kostalden, som oftest ikke adskilt fra denne. Hvert Rum var i Reglen 5 til 6 Alen i Kvadrat og saaledes indrettet, at de let kunde gøres om til Baase og atter til Rum, efter som man havde faa eller mange Ammer paa en Gang. Disse Rum vare afdelte fra hinanden og fra Gangene med tætte lave Skillevægge af Brædder, i Reglen ikke mere end $1\frac{1}{2}$ til 2 Alen høje, saa at man let kunde overse og føre Tilsyn med alle Dyr. I et Hjørne ved Siden til Gangene var der anbragt Krybbe og Hække til at optage det forelagte Foder. Et saadant Rum havde hver Kalv og Amme for sig. Kalven pattede saa ofte den lystede, i Reglen flere Gange i Timen naar den var paa Benene, men kun lidt ad Gangen. I den Tid, den gik ved Ammen og havde Lov til at patte saameget den vilde, blev den ikke budt anden Næring; men den kunde naae Ammens Krybbe, og det varede ikke ret længe, før den besøgte den stadig og aad med af det Foder, der forelagdes. Naar Kalven havde naaet en Alder af 5 til 6 Maanedere toges den fra Koen og ernæredes paa almindelig Maade. Det var ikke altid Moderen, der ammede Kalven, ofte var det en anden Ko, der havde kælvet tidligere, man satte Kalven til, og dette syntes ikke at medføre nogen Ulempe. En Ko kunde

ogfaa opamme mere end een Kalv, hvorfor det ikke var sjældent, at en Ko havde flere Kalve efter hinanden at opamme; naar Moderen saaledes havde ammet sin egen, til den havde naaet den omtalte Alder, satte man en anden Kalv til den.

Hvor man opammede Kalvene af Haanden, fik de i Reglen flet ikke Lov til at patte, men toges strax fra Koen. Som oftest gik Kalvene løse i større eller mindre Rum med lave Bræddestillerægge, forsynet med en Krybbe i den ene Side, der omtrent var ligesaa langt som Rummet var bredt, hvori man lagde Høet og andet fast Foder. Rummene vare i Reglen saa store, at en 3, 4 eller flere Stykker kunde gaa samlede i et Rum. I den første Tid lod man dem i Reglen faae saamegen nymalket Mælk, som de vilde drikke, og dette blev man ved at give dem fra to til flere Uger. Siden erstattede man den nymalkede Mælk med skummet Mælk, dog saaledes at man søgte at bøde paa denne fidsstes mangelfulde Sammensætning og Indhold ved Tilfætning af forskjellig Slags, der snart var Skraa, snart Vinfros- og snart Kapsfroskagemel, og undertiden gav man en Blanding af dem til Mælken. Der er ikke bleven mig opgivet, hvorlænge man vedblev at give Mælk; men jeg antager en 6 til 8 Maaneder paa de fleste Stæder.

Enkelte forekom denne Opsødning med Mælk og en Tilfætning af Kraftfoder at være uhensigtsmæssig, og der blev gjort Forsøg med helt at unddrage Kalvene Mælken. Paa et Sted tilfrev man saaledes Mælken Skylden for, at Afkommet fik et for stort Hoved og for grove Horn, hvorfor man nu vilde opføde Kalvene med Vand, Skraa og Oliekagemel, og selv den nymalkede Mælk vilde man tage fra dem. Hvilke Resultater, denne Opdrætningsmaade gav, havde man ingen Erfaringer for endnu, da det først var i Aar man havde begyndt med den; men Kalvene, jeg faae, stode imidlertid ikke tilbage for de Kalve, der opammedes af Haanden med Mælk; men saavidt jeg kunde skjønne, bleve de ogsaa pafseede med stor Omhu.

Ungkvægets Udvikling ledes omtrent paa almindelig Maade, skjønt der ogsaa her ere enkelte Uoverensstemmelser.

Som før omtalt komme Kalvene først paa Græs den anden Sommer; den første Sommer faae de Grønfoder tilligemed Straa, Oliefagemel eller lignende Kraftfoder enten i For- ening med Mælk eller uden Mælk. Den paafølgende Vinter fodres de med Hø og hvad Foder der findes, hvormeget de da faae af det ene eller det andet Slags, troer jeg ikke man gjør saa nøje Regning paa, man sørger kun for, at de kunne holde sig i jevn god Stand. Den næste Sommer komme de da paa Græs; saavidt mig bekjendt faae de da ikke noget Tilskud af Kraftfoder. Naar Kvien er omtr. $1\frac{1}{2}$ Aar gammel, føres den allerede paa flere Gaarde til Tyren, da man ønsker, den skal kalve saa tidlig som mulig, uden dog at blive sat altfor meget tilbage i Udvikling. Man mener nemlig, at hvis man lader den vente længere, faaer den for stor Tilbøjelighed til at samle Fedt og bliver en daarlig Malkko. Paa andre Steder lader man derimod Kvien først blive med Kalv, naar den er henimod 3 Aar gammel. Forsvarerne af den sene Kælning mene, at Kvien ikke før er tilstrækkelig udviklet, og at den, hvis den skal kalve tidligere, sættes saameget tilbage i Udvikling, at den ikke siden kan indhente det.

Det udviklede Kvægs Hold er i Reglen rigeligt. I det Hele taget er Fodringen paa de store Gaarde i Sverig og navn- lig paa de fleste af dem, jeg har besøgt, stærk, og da det er et ikke saa ringe Antal, maa dette antages at gjælde for de fleste. Der findes vel sagtens nogle, paa hvilke man fodrer ringere, ligesom man heller ikke har fodret lige kraftig paa de Steder, jeg har været. Besætningerne ere vel ogsaa i Gjennemsnit mindre i Forhold til Arealet; men saa er til Gjengjæld en Del af Jorden i ringere Kultur; i denne Henseende er der ogsaa Forskjel; thi medens man paa nogle Gaarde kun har en Ko paa 12 til 14 Tdr. Land, har man paa andre en Ko paa omtr. 4 Tdr. Land, medens Gjennemsnittet af de Gaarde, jeg besøgte, viser et Forhold af en Ko paa omtr. 9 Tdr. Land for- uden Heste og det nødvendige Dyræt.

Vinterfodringen er aldrig Hø og Halm alene, men altid

gives et større eller mindre Tilskud af Sæd, Oliefagemel og Koer, hvor de have. Paa flere Gaarde beløber Tilskudet af Kraftfoder sig endog til en 14 til 16 Pd. Høvardi og derover, efter hvad man har opgivet. Saaledes, for at nævne nogle Exempler, har jeg paa en Gaard faaet Vinterfodringen opgivet til $4\frac{1}{4}$ Pd. Oliefager og $\frac{1}{2}$ Stp. Drank foruden Hø og Halm pr. Ko; paa en anden gav man omtr. 4 Pd. Skraa, $1\frac{1}{2}$ Pd. Vinfroskager og dertil Koer, Hø og Halm pr. Ko daglig; paa en tredje gav man omtr. 2 til 3 Pd. Vinfroskager, ligesaamegen Skraa og dertil Hø, Halm og Koer. Fodertidene ere i Reglen som her, ligesom ogsaa Tilberedningsmaaden af Fodret er den samme. Kun undtagelsesvis anvender man den i Thykland saa yndede Tilberedningsmaade at gjære Fodret.

Om Sommeren lader man i Reglen Kvæget græsse; paa en Del Steder staldfodrer man en Tid af Sommeren, og paa ganske enkelte Steder har man gennemført fuldstændig Staldfodring. Man giver da saa meget Grønfoder, som Dyrene ville æde og dertil et Tilskud af Kraftfoder, men hvormeget man giver, veed jeg ikke. Hvor man har Kvæget ude, faaer det undertiden et lille Tilskud af Oliefager eller lignende, men som oftest maa det hjælpe sig med Græsset alene. Paa nogle Gaarde tøjrer man, medens man paa andre har Kvæget løsgaaende; hvad der foretrakkes, beroer vistnok mest paa Ejernes eller Brugernes Skjøn; thi man finder omtrent Kvæget tøjret paa lige saamange Gaarde, som det gaaer løst, og ofte sees det tøjret paa en, medens det gaaer løst paa Nabogaarden. Paa de Gaarde, jeg besøgte, havde man rigeligt Græs; hvor der tøjredes stod Kvæget som oftest i Kløver til Rnaerne. Det var almindeligt, at man afgræssede første Aars Kløver, medens man lod andet Aars staa til Hø; 3 Aars Kløver har man i Reglen ikke; almindelig ligger Jorden kun ud med Græs 2 Aar i hver Omgang.

Uagtet Fodringen saaledes kan siges at være kraftig, kan den dog næppe taale at være mindre til det Slags Kvæg, uden at det vil komme til at lide under det. Det holdt sig nemlig

ikke i mere end jevn god Foderstand ved denne Fodring, og navnlig ikke paa Græsset, hvor jeg saae det. Den levende Vægt har jeg foran anslaaet til 900 til 1200 Pbd.; hertil maa bemærkes, at det er den omtrentlige Vægt, thi bestemte Vægtangivelser for magert Kvæg kjender jeg ikke. Den levende Vægt for fedet Kvæg angaves meget forskjellig; saaledes angaves den for Køer fra 1000 til 1500 Pbd. danst; en Ko under Middelsørrelse, jeg havde Lejlighed til at see, vejede næsten fed 87 Lpd. = 1400 Pbd. danst. Fuldt udviklede Stude skulle kunne naae en Vægt af indtil 1800 til 2000 Pbd. Hvad Mælkenheden angaaer, skal jeg endnu kun tilføje, at den angives meget forskjellig; som Gjennemsnit kan Mængden af Mælk ikke naae op til over 900 Kur. (1 Kur. = 2,7 Pot danst). Meningerne mellem de svenske Landmænd vare ogsaa temmelig delte om Korthornskrydsningernes Værd som Mælkeføer; thi medens nogle mente, at de vare udmærkede Mælkeføer, paaatode andre, at de kun gave et daarligt Resultat i denne Retning, og at Mælkeevnen tog af i samme Forhold, som man indblandede Korthorn.

Hvorledes Korthornskrydsningerne hidtil ere lykkedes i Sverig haaber jeg tildels vil fremgaa af den meddelte Beskrivelse af Afkommet; jeg skal dog tillade mig at føje nogle Betragtninger til, der uvilkaarlig ere fremkomne hos mig dels ved det umiddelbare Indtryk, jeg modtog i Sverig, og dels siden ved at ordne og nedskrive Beretningen om min Rejse.

Ved at rejse fra Gaard til Gaard, ved at besøge Markeder og lignende Steder, hvor større Mængder af Kvæg vare samlede, og ved at gaa hen til Kvæg paa Græsgangene i Eng og Skov, havde jeg rigelig Lejlighed til at see Kvæget under forskjellige Forhold og var ikke indstrænket til det bedste i de mest bekjendte Besætninger; og endelig ved at besøge det store Dyrskue i Stockholm, der var saa rigt repræsenteret i alle Retninger, fik jeg Lejlighed til at reasummere det hele Indtryk, til

at see det bedste af den svenske Avl samlet og til at fuldstændiggjøre og berigtige Indtryk, jeg tidligere havde modtaget, saa jeg haaber, at efterfølgende Bemærkninger ikke ville være uden Interesse for dem, der interessere sig for den her omhandlede Sag.

Bed enhver rationel Avl maa man have et bestemt Maal for Dje; der maa være noget i Avlen, man vil opnaa eller ogsaa noget, som Bestræbelserne gaa ud paa at bevare. I Krydsningsavlen gjelder dette om mulig i en endnu højere Grad; kan man ikke naae det Maal, man har sat sig, maa Avlen i det mindste i en meget væsentlig Retning siges at være mislykket. Med Krydsningsavl kan man egentlig kun have tre Djemed, tre forskjellige Maal, til hvis Opnaaelse man offerer sin Virksomhed. Man kan 1) have til Hensigt at krydse for at komme i Besiddelse af Dyr, der staa som Mellemled mellem en eller flere af de af Naturforholdene støttede konstante Racer, der bedre egne sig til en bestemt Brug end sin egen hjemlige Race eller nogen af de rene Racer, det er: man kan have til Djemed at tilvejebringe „Brugsdyr“; 2) kan man have til Hensigt at omforme sin egen hjemlige Race til Lighed med en fremmed, mere værdifuld Race, den gennemførte Krydsning, og endelig 3) kan man have til Hensigt at danne en Mellemrace, det vil sige en Race, der staaer som Mellemled mellem de 2 Racer, hvorfra man er gaaet ud, og hvoraf den ene i Reglen er Egnens hjemlige Race, altsaa at danne en Race, hvis Egenstaber Tilfældigheden har forenet, saa man ikke kan vente, at en saadan Mellemrace vil være støttet af Naturforholdene. Det er i dette sidste Djemed, Svenskerne krydse med Rorthorn, da det er deres Maal, at ændre det hjemlige Kvæg derhen, at det antager det væsentlige af Rorthornets Kropform, tidligere Udvikling og Fedeevne uden at formindste det svenske Kvægs Malkeevne og Haardførhed. At naae et saadant Maal er ubetinget den vanskeligste Opgave i Husdyravlen, og saavidt mig bekjendt, er det ikke nogensteds lykkes at danne en saadan Mellemrace af Hornkvæg; skulde det derfor

vise sig, at det hidtil er mislykkedes ogsaa for Svenskerne, og at der er liden Udsigt til, at det i Fremtiden vil lykkes, saa er det i Overensstemmelse med Erfaringer andre Steder fra og mere begrundet i Sagens Natur end i en fejlagtig Fremgangsmaade.

I sig selv er Opgaven vel ikke uløselig under visse Forudsætninger, men den løses ikke ad den direkte Vej. For Faarets og Svinets Bedkommende kan den endog siges at være løst, og for Hestens Bedkommende har man paastaet at være nær efter at løse den; men uagtet det er prøvet ofte nok, har man dog endnu ikke kunnet naae til Maalet. Erfaringen lærer saaledes, at fideordnede Opgaver kunne løses, og Videnskaben nægter ikke, at ogsaa denne kan løses; men hvad der forudsættes er det, at der tilvejebringes Natur- og Forplejningsforhold, der i sig selv vilde være tilstrækkelige til at føre en lignende Melleform efter sig, og den nydannede Race bliver da kun efter sin Oprindelse en Mellemrace men ikke efter sit Væsen, og Krydsningen bliver da ikke Midlet men kun en Gjenvej, der som saadan kan føre hurtigere til Maalet, naar der ikke møder andre Hindringer.

For at dette Maal kan siges at være naaet, maa man ikke alene have Dyr, der have de attraaede Egenskaber; men man maa have Tillægsdyr, der med Bestemthed gjengive Afkommet de samme og ingen andre Egenskaber, og som give dette Evne til at lade disse Egenskaber gaa i Arv til de fjerneste Slægter. Dette har man imidlertid ikke endnu i Sverig. Alt det ældre Krydsningsafkom, Herregaardsracen, er i høj Grad uensartet og behæftet med Arve- og Udviklingsfejl. Uensartetheden kan tilspindelende have sin Grund deri, at man ikke har holdt sig udelukkende til een Race, men krydset med flere Racen i Flæng, og hvis det var saa, at Afvigelserne nærmede Afkommet til den hollandske Race, til Ayrshireracen, til Tønder-Ballumracen eller til nogen anden af de Racen, man tilfældig har anvendt, og stod i Forhold til den Grad, hvori man har anvendt dem, saa maatte denne Omstændighed antages at være i det mindste en

væsentlig medvirkende Årsag; men det er i en næppe fjendelig Grad, at Afvigelserne gaa i denne Retning, hvorfor jeg mener, at denne Omstændighed kan lades helt ude af Betragtning. Uensartetheden har sin Grund i Nedærvningen og denne igjen i sidste Instants i Natur- og Forplejningsforholdene, der ikke kunne have været saaledes, at de understøttede Udviklingen af de Anlæg, man eftertragtede. I Krydsningsaffom er der nedlagt Anlæg til forskjellige Udviklingsretninger, da Fosteret modtager baade Faderens og Moderens Anlæg, der jo ere ensartede ved „Renavl“, men derimod forskjelligartede ved „Krydsningsavl“. Naar de paa Udviklingen medvirkende Årsager ere lige gunstige for alle Anlægene, udvikle de sig næsten lige stærkt, og Afkommet kommer da paa det nærmeste til at staa midt imellem Forældrene; ere disse Årsager derimod kun gunstige for en Del af de Anlæg, Ungen har modtaget, saa udvikle de begunstigede Anlæg sig paa de andres Bekostning og give Afkommet sit Præg og Form. Ere de Anlæg, der komme til Udvikling, ikke dem, man eftertragter, saa maa man søge at modvirke og neddæmpe dem, og det gjør man (bevidst eller ubevidst), men man bliver aldrig færdig dermed, fordi der stadig dukke nye op, og de gamle komme til Udvikling paa en ny Maade. Dette er Grunden til Uligheden mellem de forskjellige Dyr, men tillige ogsaa til at de forskjellige Dele af Legemet ikke komme til at svare til hinanden (til Racens Uensartethed og til Bygningens Disharmoni). Uensartetheden og Arve- eller Bygningsfejlene faldt saaledes sammen ved de dem betingende Årsager; noget afvigende herfra ere de Fejl, man nærmest kan kalde Udviklingsfejl, hvortil f. Ex. maa henregnes et for lavt og smalt Bryst, lang Rng og lang smal Lænd, spidst Kryds, lange Ben o. s. v., som opstaa deraf, at de nødvendige Betingelser for, at Dyret kan udvikle sig i hele det Omfang, som dets Natur og Anlæg fordrer, ikke ere tilstede, og disse Betingelser ere saadanne, som maa søges i Næringsstoffernes Kvantitet og Kvalitet. Uensartetheden i Forbindelse med de omtalte Arve- og Udviklingsfejl beviser derfor ogsaa, at

de ovenfor nævnte Betingelser og Forudsætninger for Opgavens heldige Løsning indtil nu ikke have været tilstede, og at de lige saa lidt have været tilstede for Bevarelsen af Korthornsracen uforandret, som for at fremkalde og fæstne den attraaede Melleform.

Naar dette gjælder for Herregaardsracen, saa gjælder det ogsaa i Hovedsagen for de Krydsninger, hvori Korthornsindblandingen har været mere systematisk og vedholdende fortsat, ligesom det ogsaa kommer til at gjælde for det yngre Opdræt af Korthornsblandinger. Som jeg tidligere har omtalt, er denne Klasse nemlig heller ikke fri for Uensartethed og for de Dannelser, jeg har tilladt mig at kalde Fejl. Her ere de vel nok mindre fremtrædende og tilstede i en lavere Grad; men dette staaer jo ogsaa i fuldkommen Overensstemmelse dermed, at den, ved de længere fortsatte og hyppigere fornyede Krydsninger med Korthornstyre, har modtaget en i Forhold vertil større Arv fra Korthornsracen. Denne Omstændighed tyder paa, at man ikke heller nu har kunnet staae de Hindringer af Vejen og tilvejebringe de Betingelser, som Korthornsracen og den derfra stammende Melleform fordrer.

Naar hertil nu føjes dette, at man, saavidt jeg har kunnet skjønne, sporer Tilbøjelighed til de samme eller tilsvarende Afvigelser hos det rene Korthornsaffom, som dem man finder hos Krydsningsaffommet, og hvis senere Kjendsgjerninger bevise Rigtigheden af dette Skjøn, hvilket jeg ikke tvivler om, saa beviser det, at de nødvendige Forudsætninger ikke ere bragte tilveje.

Efter min Mening er det saaledes ikke lykkedes i Sverig hverken at akklimatisere Korthornsracen, saa den er bleven i Stand til at bestaa ved sig selv uden Tilforsel udenfra, eller at danne en attraaet Melleform, der paa engang kan være baade Fedekvæg og Mælkekvæg, der kan forme Korthornets Anlæg til Kjøddannelse og Mælkeracernes til Mælkedannelse, og det staaer for mig som en i høj Grad tvivlsom Mulighed, om man i de første Aartier vil kunne see disse Opgaver løste i

Sverig. Dog mener jeg ikke, at det vil være umuligt indtil en vis Grad at akklimatisere Korthornsracen og overføre den paa svensk Grund, uden at den taber det væsentlige af sine Egenskaber, og jeg betvivler heller ikke, at man fremdeles vil kunne finde meget gode Korthornsdyr i Landet, maasse endog ret tiltredsstillende Stammer; men jeg tvivler paa, at det vil blive almindeligt. En saa fordringsfuld Race, som Korthornet er, gjør utvivlsomt større Fordringer til Forplejningen, end det svenske Landbrug endnu i en nær Fremtid kan opfylde uden Overanstrengelse, og naar dette er Tilfældet, maa Racen holdes oppe næsten alene ved Kunst, og et Kunstprodukt i Husdyravlen er sjelden eller aldrig økonomisk fordelagtig. Man vil derfor kun kunne holde Korthornsracen nogenlunde vedlige, hvor man vil holde den med et Tab eller i det mindste uden nogen Fordel, og saa maasse paa nogle ganske faa Steder, hvor de lokale Forhold ere i en ualmindelig høj Grad gunstige for Racen. Hvad jeg har sagt om det rene Korthorn, kan jeg ogsaa henvise til for Blandingsaffommets Vedkommende; thi det maa gjøre tilsvarende Fordringer, og jeg tør saaledes antage, at dets Hold kun vil yde en lille Fordel fremfor de svenske Racer, og at det ikke vil vise sig tilfredsstillende, især hvis man ikke slaar af paa sine Fordringer til det.

Hvilke Erfaringer, man heraf kan drage med Hensyn til Overførelse af Korthorn til Danmark, maa tildels komme an paa, hvorvidt de vedrørende Forhold for Sverig og Danmark kunne siges at være af samme Bestaffenhed, saa at man kan vente, at deres Virkninger ville blive ens. Kan det forudsættes, at de samme Hindringer ere tilstede her som der, og at det her er ligesaa vanskeligt at tilvejebringe de nødvendige Betingelser, som det efter Resultatet at dømme har været der, saa ere Udsigterne for en sliq Overførelse, hvad enten det nu er rent Korthorn eller det er Korthornskrydsninger, det gjælder om, jo ogsaa den samme, med den Undtagelse, som det noget afvigende Maal, man her maa sætte, muligen kunde betinge.

Det eneste fornuftige Formaal, man her kan have med Indførelse af Korthorn, maa være et af tre, enten maa man tilsigte at akklimatisere Korthornsracen og holde den fuldstændig ren som Fedevæg, eller man maa ved Hjælp af rene Korthornstyre ved en gennemført Krydsning søge at omdanne vort eget bedste Fedevæg til Korthorn, eller endelig maa man anvende det til Krydsning for at bibringe Afkommet de af Korthornets Egenstaber, som det er istand til at modtage ved en enkelt Krydsning, for derved at gjøre det mere lønnende til Fødning, men saa ikke bruge Blandingsafkommet til Uol.

Det maa især være Jylland og navnlig den vestlige Del, hvor Studeopdrættet har sin egentlige Hjemstavn, der tænkes paa, naar der tales og skrives om Korthornets Overførelse til Danmark, og det maa derfor ogsaa være mellem denne Del af Landet og de forskjellige Egne af Sverig, Sammenligningen maa anstilles, naar de Erfaringer, der kunne hentes i Sverig, skulle kunne faae Indslydelse paa Spørgsmaalets rigtige Besvarelse for Danmark. Uheldigvis ere de dette Emne vedrørende Forhold i Vestjylland næsten ligesaa ubekjendte som de tilsvarende Forhold i Sverig, saa Sammenligningen maa blive meget ufuldstændig, da Materialet maa hentes dels fra et umiddelbart Indtryk og dels ad den frie Slutnings Vej.

Hvad jeg i denne Retning kan yde, er kun meget lidet, og med Hensyn hertil kan jeg i alt Væsentligt henvise til de faa og ubestemte Bemærkninger, jeg foran har tilladt mig at gjøre om Naturforholdene. I klimatisht Henseende kan Jylland, navnlig den vestlige Del, næppe antages at være gunstigere stillet end Sverig; med en Del af Sverrig er det vel ogsaa endda omvendt. Vestjylland har rigtignok mere Øklima; men denne Fordel kan vel næppe opveje mere end Stormene, som Sverig tildels er fri for. Angaaende Frugtbarhedsforholdene kan der ikke være stor Forstjæl; det eneste skulde være, at de permanente Græssange tale til Fordel for Jylland. En maaste mere vigtig Betingelse savnes, om ikke ganske saa dog tildels, paa begge

Steder, det er nemlig Koekultur og de dermed følgende Forandringer i Sædskiftet. Koeerne ere nemlig et aldeles nødvendigt Fødemiddel for Korthornet; man kan vel gjerne fige, at de have en ligesaa stor Betydning i dets Forplejning, som f. Ex. Kartofler have i Menneskets. Uden Koeerne er det umuligt at gjøre sig til Herre over Aarstiderne, at sørge for en jevn og ensartet Forplejning Aaret rundt og at fuldende Fødningen uden Tab; thi Oliefager og Koeer staaer for Kvæget i samme Forhold til Skaftekorn, som Steg og Kartofler staaer i Forhold til tørt Brød for Mennesket. Fra de Egne, hvorfra Koeerne enten for en Tid eller for bestandig ere udelukkede, troer jeg ogsaa, at Korthornet bør være udelukket, selv om alle andre nødvendige Betingelser vare tilstede. En uheldig Omstændighed for Sylland er vistnok ogsaa den, at det egentlig er de smaa Landejendomsbefiddere, Bønderne, der opdrætte; thi Korthornet forlanger især i visse Perioder Føden tilberedt efter næsten alle Kogekunstens Regler, og dette vil blive forholdsvis for kostbart i smaa Besætninger. Vandets Indfyldelse kjender man saa lidt til i dets fine Nuancer, at der ikke kan blive Tale om nogen Sammenligning mellem dette paa de to Steder med Hensyn til Korthornet; men det er sikkert ikke uden Betydning og især for fremmed Kvægs Tilvænnning. Denne lidet frugtbare Sammenligning skal jeg ikke fortsætte videre, men bemærke, at jeg ikke kan finde noget, der taler mere til Gunst for Korthornet i Sylland end i Sidsverig, og hvad, der altsaa gjælder paa det ene Sted, meget nær vil komme til at gjælde for det andet.

I Overensstemmelse hermed er der meget liden Udsigt til, at Indførel af Korthornskvæg i de 2 førstnævnte Djemed i den første Tid vil lykkes. Det er vel saa faa og saa nye Forsøg, der ere gjorte med at omplante Korthornet paa svensk Grund, at der ikke derved kan hentes fuldkommen paalidelige Erfaringer; men det er dog igjen paa den anden Side noget mere end Profeti, naar jeg vover at antage, at det vil mis-

lykkes, at Racen lidt efter lidt vil udarte, naar den ikke holdes vedlige med pekuniært Tab, og saa maaske endda, og kan dette ikke lykkes, saa er der endnu mindre Udsigt til at en gennemført Krydsning vil lykkes. Krydsningen forer da fra Alfarsvejen ad en Omvej ind i et Bildnis, som man vanskeligt vil kunne rede sig ud af igjen, i Stedet for ad en Gjenvej til Maalet. Jeg kan tilføje, at denne Antagelse synes at blive bekræftet ved Erfaringerne fra den slesvigste Marst, hvor man nu i næsten 20 Aar har arbejdet paa at faae dannet en Kvægrace med Korthornets Egenskaber, ved at krydse med Korthornstyre, uden at det hidtil er lykkedes at danne en eneste konstant Stamme, og her maa man vistnok sige, at der baade er arbejdet med Dygtighed, og at Forholdene ere de gunstigste i Danmark.

Saa er der kun den 3die Maade tilbage, den ved Hjælp af Krydsning med Korthorn at producere Brugsdyr, der ere bedre skikkede til Fodning end den i Egnen oprindelige Race; men uagtet denne Maade vistnok strax byder betydelige Fordele, saa har den dog ogsaa sine uheldige Sider, saa det bliver tvivlsomt, om man tør anbefale den ubetinget. Var det givet, at den jydsk Race ikke kunde udvikle sig videre, saa vilde det vistnok være anbefaleligt at benytte denne Krydsning i saa vid Udstrækning som mulig, indtil en Race med Korthornets Anlæg kunde dannes eller overføres; men det er ikke givet, tvertimod maa det antages, at den jydsk Race i forholdsvis kort Tid maa kunne opnaa en temmelig høj Grad af Fuldkommenhed, naar en heldig Opdrætter (som en Ch. Colling) kunde faae den mellem Hænder.

Med saa Ord, det er min Anstuelse, at der efter de Erfaringer, man har, i den nærmeste Fremtid er ringe Udsigt til, at Korthornsracen kan omplantes paa dansk Grund uden at tabe betydelig af sine gode Egenskaber, at en gennemført Krydsning nu vil mislykkes, at en enkelt Krydsning med Korthorn for at frembringe Brugsdyr til Fodning vil kunne give øje-

blikkelige Fordele, men at den maa ledes med Sagkundskab, da den ellers vil blive et mægtigt Middel til at ødelægge den jydste Race, og endelig, at det jydste Fedekvæg ved en heldig Udvikling i en forholdsvis kort Tid vil kunne opnaa en saadan Grad af Fuldkommenhed, at det ikke alene kan erstatte Kort-hornet hos os, men endog overgaa det deri, at det bedre passer for de stedlige Forhold.
